

Apel Evrope

Kompanije i zaposleni – utiranje novog evropskog puta

Nešto je krenulo po zlu u Evropskoj Uniji. Četiri primera svedoče o toj disfunkcionalnosti. Čime se može opravdati činjenica da je stotinama hiljada kompanija koje imaju samo adresu dozvoljeno da funkcionišu, kada je cilj ovih fantomskih kompanija da izbegnu plaćanje poreza i zaobiđu pravila i zakone o zapošljavanju? Kako se može objasniti činjenica da su odluke Evropskog suda pravde autorizovale umanjenje osnovnih prava radnika u svrhu promocije poslovne šeme čiji je jedini cilj da zaobiđe zaštitu zaposlenih? Kako curenje informacija koje se stalno dešava, poput onih sa Panamskim i Rajskim papirima, ne dovodi do posledica, što pokazuje nesposobnost EU da spreči izbegavanje plaćanja poreza od strane bogatih pojedinaca i velikih kompanija? Na kraju, kako da prihvatimo činjenicu da mnoge kompanije, izuzev skandala poput kolapsa fabrike Rana Plaza u Bangladešu, nastavljaju da gledaju kroz prste dobavljačima koji ignorišu osnovna socijalna, ekološka i ljudska prava?

Evropska komisija promovise teoriju “prioriteta akcionara”, dok se u tom procesu zaboravlja na pravu ekonomiju i zaposlene. Kao rezultat toga, od 1990. godine naovamo, profiti rastu na račun ličnih dohodaka. To nema nikakvog smisla. Zaposleni su suštinski konstitutivni element kompanija. Dok akcionari pribavljaju kapital, zaposleni ulažu svoje vreme, veštine i život. Upravo je to razlog da se ponovo razmotri slučaj više od 140 miliona zaposlenih u EU koji rade u kompanijama. Izbori za Evropski parlament će biti održani za godinu dana i mi želimo da predstojećoj debati damo pravo utemeljenje.

Duboko verujemo da je od vitalnog značaja da se sprovede sledećih pet reformi:

- Izabrati pravu ekonomiju. Trebalo bi uvesti jake restrikcije za kompanije koje postoje samo na papiru i za transfer sedišta kompanija: trebalo bi dozvoliti da se u jednoj državi registruju samo one kompanije koje obavljaju svoje poslovne aktivnosti na teritoriji dotične države. Trebalo bi i uvesti pravila koja će sprečiti kompanije da zaobilaze plaćanje poreza u slučaju ostvarenja vrednosti, uključujući posebno sistem javnog izveštavanja od države do države, harmonizovanu poresku bazu i politiku nulte tolerancije za sve poreske rajeve.
- Oformiti nezavisno telo zaduženo za mobilnost zaposlenih. To telo, koje bi imalo određeni broj zaposlenih i bilo potpuno finansirano, moralo bi da ima efikasna ovlašćenja, posebno da predloži i sprovede u akciju pravila koja štite zaposlene iz EU tamo gde je potrebna kordinacija EU.
- Ojačati učešće zaposlenih u kompanijama. Zaposleni bi trebalo da imaju prava da biraju predstavnike zaposlenih u upravnim odborima, kao što je to već slučaj sa 18 od 28 država članica,

kao i 44% najvećih kompanija EU. Za države koje integrišu ovo novo pravo, to treba učiniti paralelno sa tradicijom i praksama koje se tiču industrijskih odnosa. Uopšteno govoreći, prava sindikata i radničkih predstavnika treba proširiti.

- Stvoriti dužnost brige o podizvođačima. Nova pravila moraju da obavežu velike kompanije da se brinu o čitavom lancu nabavke da bi sprečile kršenje osnovnih ljudskih i socijalnih prava od strane podizvođača.

- Stvoriti obavezujući okvir informacija, prilagođen izazovima XXI veka. Računovodstvene norme ne bi trebalo prepuštati privatnom telu (Odboru za međunarodne računovodstvene standarde) koje je prevashodno zainteresovano za vrednost za akcionare, već moraju uzeti u obzir i održivost. Ekstra-finansijsko izveštavanje treba i dalje razvijati da bi se postigla veća transparentnost socijalnih i ekoloških pitanja, uključujući problem jednakosti polova kojim se treba mnogo više pozabaviti.

Navedene reforme daleko od toga da su iscrpne, ali pokazuju smer u kojem nove mere treba da krenu: zaposleni u EU ne smeju se više isključivati iz procesa izgradnje EU. Takve vitalne reforme – koje postavljaju osnov za nova prava i obaveze kompanija – predstavljaju šemu za novi evropski model koji s jedne strane ujedinjuje države čija su prava isuviše fragmentizovana, a sa druge odvaja nas od anglo-saksonskog modela i azijskog kapitalizma. Ovaj novi, evropski model, gradi se na legatu humanizma koji mora da ojača u uslovima globalizacije. Sada je vreme za promene!